

VII РАЗРЕД

1. Стаклени суд напуњен је до врха водом и постављен на вагу која показује 1,5 kg. Запремина шупљине суда (дијела који је предвиђен за наливање течности) износи 1 l (литар). Густина воде је $1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, а густина стакла износи $2500 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.

- Колика је укупна запремина суда (шупљине и стакла)?
- Колика се запремина живе густине $13600 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ може усупити у суд тако да вага показује исту вриједност као кад је била напуњена водом?

2. На великим аеродромима постоји покретна трака за транспорт путника и њиховог пртљага од терминала до уласка у авион. Путник стоји на таквој покретној траци при чему се креће брзином $1 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. Након што је прешао половину дужине покретне траке, сјетио се да је заборавио пртљак на самом почетку покретне траке. У том тренутку је погледао на часовник и видио да му је остало 60 s до укрцавања на авион, те се враћа назад покретном траком крећући се брзином $3 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ у односу на покретну траку. Затим, узима пртљак и истог тренутка се почиње кретати према улазу у авион по покретној траци брзином $5 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ у односу на траку.

- Колика је дужина покретне траке, уколико се зна да је путник стигао до уласка у авион тачно у тренутку када је вријеме за укрцавање истекло?
- Колика је средња брзина путника у односу на земљу у току наведеног интервала од 60 s?

3. Градови А и В се налазе на међусобном растојању 2 km. Истовремено из оба града и у истом смјеру крећу два аутомобила, тако да аутомобил који креће из града А има сталну брзину од $6 \frac{\text{m}}{\text{s}}$, а аутомобил из града В се креће сталном брзином од $4 \frac{\text{m}}{\text{s}}$.

- Одредити након колико времена ће аутомобил из града А сустићи аутомобил из града В.
- Одредити пређене путеве сваког аутомобила до тренутка када један аутомобил сустигне други.

4. Прва два сата скутер се по хоризонталном праволинијском путу креће сталном брзином интензитета $10 \frac{\text{km}}{\text{h}}$, наредних један сат равномјерном брзином од $20 \frac{\text{km}}{\text{h}}$, а затим наредних три сата непроменљивом брзином од $30 \frac{\text{km}}{\text{h}}$.

- Нацртати график зависности брзине кретања скутера од времена његовог кретања.
- Са графика одредити укупан пут који скутер пређе током овог кретања.
- Одредити средњу брзину скутера од краја другог до краја петог сата кретања.
- Нацртати график зависности пута од времена за ово кретање.

5. На лијеви тас ваге ставе се црвена куглица масе 20 g и плава куглица масе 70 g. Када се на десни тас ваге стави зелена куглица, вага није у равнотежи. Ако се крај зелене куглице стави и бијела куглица, вага јесте у равнотежи. Када се на једну опругу окачи плава куглица, опруга се истегне за 1,4 mm. Ако се на исту опругу окаче зелена и црвена куглица заједно, она се истегне за 1 mm. Одредити масе зелене и бијеле куглице. Гравитационо убрзање износи $g = 9,81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$.

РЈЕШЕЊА ЗАДАТАКА ЗА VII РАЗРЕД

1. Маса суда са водом је: $m = 1,5 \text{ kg}$
Запремина шупљине у суду је запремина воде и износи: $V_v = 1 \text{ l} = 0,001 \text{ m}^3$
Гуштине воде, стакла и живе су: $\rho_v = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, $\rho_s = 2500 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, $\rho_{\text{Hg}} = 13600 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.
Под а) се тражи укупна запремина суда V_{uk} , а под б) запремина живе V_{Hg} .
- а) Маса суда са водом једнака је збиру масе воде и суда од стакла: $m = m_v + m_s$.
Ова једначина се може записати у облику: $m = \rho_v V_v + \rho_s V_s$.
Одавде се налази запремина стакла: $V_s = 0,0002 \text{ m}^3$.
Укупна запремина суда је онда: $V_{\text{uk}} = V_v + V_s = 0,0012 \text{ m}^3$.
- б) Маса суда са живом треба да буде иста као и са водом, и дата је са: $m = m_{\text{Hg}} + m_s$.
Ова једначина се може записати у следећем облику: $m = \rho_{\text{Hg}} V_{\text{Hg}} + \rho_s V_s$.
Одавде се лако налази запремина живе: $V_{\text{Hg}} = 0,000074 \text{ m}^3$.
2. Брзина траке $v_T = 1 \text{ m/s}$, брзина човјека у односу на траку у супротном смјеру $v_{C1} = 3 \text{ m/s}$, а у смјеру кретања траке $v_{C2} = 5 \text{ m/s}$, укупно вријеме кретања $t = 60 \text{ s}$. Треба одредити дужину траке s и средњу брзину v_{sr} .
- а) Брзина човјека у супротном смјеру од кретања траке:
 $v_{C1}' = v_{C1} - v_T = 2 \text{ m/s}$
Брзина човјека у смјеру кретања траке:
 $v_{C2}' = v_{C2} + v_T = 6 \text{ m/s}$
Путеви су: $s_1 = \frac{s}{2}$ у супротном смјеру, а $s_2 = s$ у смјеру кретања траке. Па слиједи:
 $v_{C1}' = \frac{s}{2t_1}$
 $v_{C2}' = \frac{s}{t_2}$
Из ове двије једначине се може одредити једно вријеме елиминацијом пута:
 $\frac{v_{C2}'}{v_{C1}'} = \frac{2t_1}{t_2} = \frac{6}{2} = 3$
Слиједи да је $t_2 = \frac{2}{3}t_1$
Пошто је укупно вријеме $t = t_2 + t_1 = \frac{5}{3}t_1 = 60 \text{ s}$, онда је вријеме кретања у супротном смјеру од траке: $t_1 = 36 \text{ s}$, а у смјеру траке $t_2 = 24 \text{ s}$.

Дужина покретне траке је: $s = t_2 v_{c2}' = 144 \text{ m}$

б) Средња брзина је $v_{sr} = \frac{1,5 \cdot s}{t} = 3,6 \text{ m/s}$.

3. Дато је растојање између градова А и В: $d = 2 \text{ km}$, интензитети сталних брзина аутомобила: из града А: $v_A = 6 \frac{\text{m}}{\text{s}}$, а из града В: $v_B = 4 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. Под а) треба одредити након колико времена t ће аутомобил из града А сустићи аутомобил из града В, а под б) колике путеве s_A и s_B пређу аутомобили за то вријеме.

а) Пређени пут аутомобила из града А је једнак збиру растојања између градова А и В и пређеног пута аутомобила из града В: $s_A = s_B + d$.

Овај израз се може записати у облику: $v_A t = v_B t + d$.

Одатле се налази вријеме сустизања: $t = \frac{d}{v_A - v_B} = 1000 \text{ s}$.

Напомена: Задатак се може ријешити и преко релативне брзине: $v_{rel} = v_A - v_B = \frac{d}{t}$.

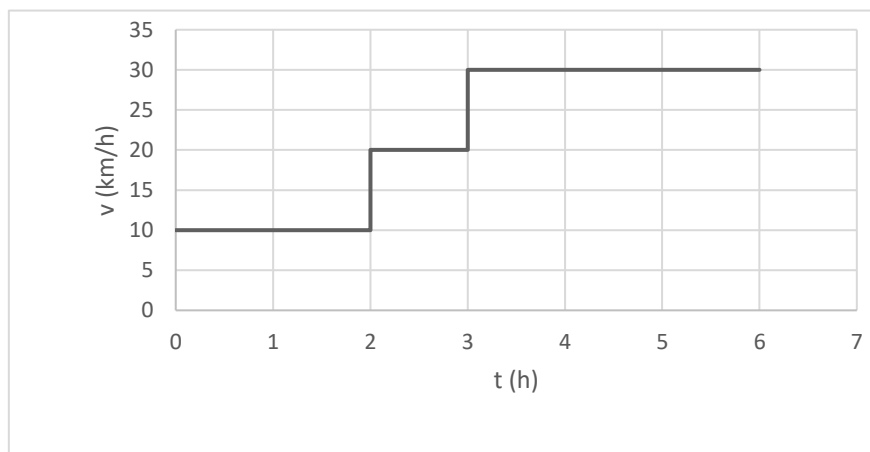
б) Пређени путеви су дати са: $s_A = v_A t = 6000 \text{ m}$, $s_B = v_B t = 4000 \text{ m}$.

4. Дате су брзине и одговарајућа времена за три интервала кретања:

$v_1 = 10 \frac{\text{km}}{\text{h}}$, $t_1 = 2 \text{ h}$; $v_2 = 20 \frac{\text{km}}{\text{h}}$, $t_2 = 1 \text{ h}$; $v_3 = 30 \frac{\text{km}}{\text{h}}$, $t_3 = 3 \text{ h}$.

Под а) треба нацртати график $v(t)$, под б) са графика одредити укупан пређени пут скутера s , под в) средњу брзину v_{sr} кретања скутера од другог до петог сата његовог кретања и под г) нацртати график $s(t)$.

а) График $v(t)$:

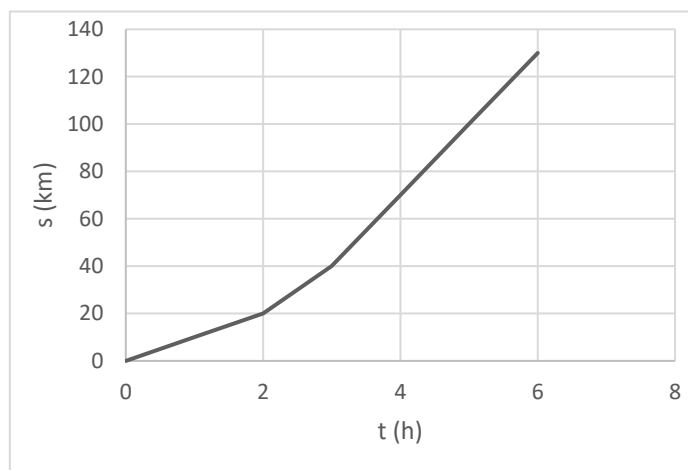
б) Укупан пут се може израчунати као површина „испод линије графика“:

$$s = 10 \cdot 2 + 20 \cdot 1 + 30 \cdot 3 = 130 \text{ km}.$$

в) Средња брзина се одређује помоћу дефиниционог израза: $v_{sr} = \frac{s_{25}}{t_{25}}$, гдје се пут s_{25} добија са горње слике као површина испод линије графика $v(t)$ од другог до петог сата кретања, а вријеме износи $t_{25} = 3 \text{ h}$, као и пређени пут: $s_{25} = 20 \cdot 1 + 30 \cdot 2 = 80 \text{ km}$.

Слиједи: $v_{sr} = 26,7 \frac{\text{km}}{\text{h}}$

г) График $s(t)$:

5. Дате су масе: црвене куглице $m_c = 20 \text{ g}$; плаве куглице $m_p = 70 \text{ g}$.

Дата су истезања једне опруге: када се окачи плава куглица $\Delta l_1 = 1,4 \text{ mm}$, а када се окаче зелена и црвена куглица $\Delta l_2 = 1 \text{ mm}$. Траже се масе зелене и бијеле куглице m_z и m_b .

На исту опругу се окачи прво плава куглица, а затим зелена и црвена заједно, па слиједи да је количник сила и одговарајућих истезања једнак: $\frac{m_p g}{\Delta l_1} = \frac{(m_z + m_c) g}{\Delta l_2}$.

Одавде се може одредити маса зелене куглице: $m_z = 30 \text{ g}$.

Вага је у равнотежи када су на лијевом тасу црвена и плава куглица, а на десном зелена и бијела, те се може написати услов равнотеже ваге: $m_p g + m_c g = m_z g + m_b g$,

Одавде се може одредити маса бијеле куглице: $m_b = 60 \text{ g}$.